Adviesraad WMO Leiden

Ongevraagd advies over te treffen maatregelen voor mensen die vallen onder de Geestelijke Gezondheidszorg, Maatschappelijke opvang en Verslavingszorg.

1. Inleiding

De Adviesgroep van de Zorgvragers Organisatie Noord Zuid Holland (ZON) heeft op verzoek van de Adviesraad WMO Leiden een inventarisatie gemaakt van alle maatregelen die nodig zijn om de positie van mensen die vallen onder de Geestelijke Gezondheidszorg, Maatschappelijke opvang en Verslavingszorg, te verbeteren. Het desbetreffende rapport is als bijlage bij dit advies gevoegd en geldt als kader voor de beleidsontwikkeling voor deze doelgroepen in de WMO. In het rapport wordt niet alleen aandacht geschonken aan de prestatievelden 7, 8 en 9 van de WMO, maar wordt ook aangegeven welke bijdrage vanuit de andere prestatievelden kan worden geleverd aan de verbetering van de situatie van de doelgroepen. Het geeft daardoor een breed kader aan voor de beleidsontwikkeling.
Dit advies heeft betrekking op een aantal initiatieven, dat door de gemeente Leiden zou moeten worden genomen om de positie van de genoemde doelgroepen te verbeteren. Het Regionaal Kompas geldt daarbij als leidraad.
In dit advies is een aantal speerpunten en concrete voorstellen geformuleerd voor de gemeente Leiden. De Adviesraad wil graag met de gemeente over de aanpak ervan afspraken maken

2. Het rapport van ZON

Het feit dat in dit advies slechts aandacht wordt geschonken aan een beperkt aantal speerpunten betekent niet dat alle andere maatregelen die in het rapport van ZON worden opgesomd niet belangrijk zijn. Bij de invulling van beleid in het kader van de WMO zal steeds moeten worden bezien of die andere aanbevelingen daarin kunnen worden meegenomen. Dit geldt bijvoorbeld voor Wonen, Welzijn, Vrijwilligerswerk etcetera. Ook van de Adviesraad mag worden verwacht dat zij bij haar adviezen daarop alert is. In een later stadium zal de Adviesraad wellicht andere speerpunten aan de gemeente voorleggen.

> *De Adviesraad verzoekt de gemeente bij het formuleren van WMO-beleid steeds in beschouwing te nemen of ook specifieke maatregelen voor de doelgroepen GGZ/MO/VZ nodig zijn en daarbij het rapport van ZON als leidraad te nemen.*

3. Speerpunt *Inzet ervaringsdeskundigen voor deze doelgroepen*

In het rapport van ZON is uiteengezet dat mensen die tot de doelgroepen behoren via een aantal fasen tot herstel proberen te komen. Dit herstel is erop gericht deze mensen weer zo volledig en volwaardig mogelijk te laten functioneren in de samenleving.
In de meeste gevallen kan dit echter niet zonder een goede vorm van begeleiding. Wat een goede vorm van begeleiding is, is voor elk mens anders en kan ook verschillen naar herstelfase.
Het is belangrijk dat die begeleiding gegeven wordt door mensen die het vertrouwen van de cliënt genieten. Naast professionals kunnen ervaringsdeskundigen een belangrijke rol bij die begeleiding spelen. Dit zijn immers mensen die door eigen doorgemaakte ervaring kunnen begrijpen wat er met de cliënt aan de hand is en kunnen deze bijstaan. Ervaringsdeskundigen kunnen:

- Samen met de cliënt alle problemen en vragen op een rijtje zetten;
- Met de cliënt zoeken naar passende zorg, diensten en activiteiten;
- Helpen bij het kiezen tussen alternatieven;
- Helpen bij de aanmelding bij allerlei instanties en het maken van afspraken;
- Beschikbaar zijn voor de cliënt, wanneer deze nieuwe vragen heeft;
- De cliënt zo nodig actief opzoeken.

Ervaringsdeskundigen kunnen als cliëntondersteuner de cliënt bijstaan. Zij hebben immers in dezelfde situatie verkeerd als de cliënt. De ervaringsdeskundigen kunnen echter ook helpen om hulpverlenende instanties te instrueren over de wijze van benadering van deze cliënten. Ervaringsdeskundigen kunnen in dit kader worden ingezet als voorlichters, hulpverleners en doelgroepadviseurs.
Dit sluit aan bij een van de uitgangspunten van “Agenda 22”: *“Concreet houdt dit in: beleid maken door op gelijkwaardige manier samen te werken met belangenorganisaties en gebruik te maken van de kennis en ervaring van ervaringsdeskundigen”*.

Nagegaan zou moeten worden waar en hoe ervaringsdeskundigen moeten worden ingezet en aan welke kwaliteitseisen zij moeten voldoen. Vragen die daarbij aan de orde komen zijn:

- Welke vormen van ondersteuning moeten worden geboden;
- In welke fase van het herstelproces is de inzet van welke ervaringsdeskundigheid nodig;
- Dienen ervaringsdeskundigen te worden ingezet bij hulpverlenings- en/of voorlichtingsinstanties;
- Aan welke kwaliteitseisen dienen ervaringsdeskundigen te voldoen;
- Hoe verloopt de koppeling tussen de cliënt en de ervaringsdeskundige;
- Moet de begeleiding op afroep beschikbaar zijn of moeten cliënten actief worden opgezocht;
- Welke relatie is er tussen de ervaringsdeskundige en professionele hulpverlening;
- Vanuit welk organisatorisch kader werken ervaringsdeskundigen;
- Hoeveel ervaringsdeskundigen zijn er nodig;
- Wat is de bestaande praktijk (en het oordeel daarover) en wat is er te leren van de praktijk elders.

Speciale aandacht is nodig voor het uitdiepen van de rol van MEE, het Zorgloket en het GGZ-informatiepunt. Verder is uiteraard de vraag aan de orde welke rol de gemeente in de toekomst heeft bij het inzetten van ervaringsdeskundigen.

> *Onder verantwoordelijkheid van ZON kan een (onafhankelijke) terzake deskundige naar schatting in drie maanden een rapportage over bovenstaande punten uitbrengen. De Adviesraad verzoekt de gemeente een dergelijk project te ondersteunen en (financieel) mogelijk te maken.*

4. Speerpunt *Mantelzorg*

Mantelzorgers van mensen behorend tot de in dit advies genoemde doelgroepen hebben het vaak niet gemakkelijk. De zorg is dikwijls intensief, vanuit de omgeving is er nogal eens sprake van onbegrip, het komt voor dat geen andere hulpverleners dan de mantelzorger door de cliënt worden toegelaten en als gevolg van de ziekte van de cliënt ontstaan er dikwijls onvoorspelbare en acute situaties. Daarnaast komt het niet zelden voor dat de mantelzorger "levenslang" heeft. Zijn leven wordt fysiek en mentaal beheerst door de zorg. Hij of zij loopt door al deze factoren het risico overbelast te raken en in een toenemend isolement te verkeren. De kans op uitval van de mantelzorger is zeker niet denkbeeldig, met alle gevolgen van dien.

Het staat vast dat mantelzorgers van cliënten uit de doelgroepen ondersteuning nodig hebben. In Leiden is sprake van een ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers. De vraag is echter of dit ondersteuningsaanbod voor deze doelgroepen adequaat is. Met andere woorden: hoe moet de ondersteuning van de mantelzorgers van deze doelgroepen eruit zien. De vraag is bijvoorbeeld of de ondersteuning het beste geboden kan worden vanuit de GGZ-instellingen, lotgenotengroepen als Ypsilon of vanuit de algemene ondersteuning voor mantelzorgers. Om een dergelijke vraag te beantwoorden kan uiteraard gebruik worden gemaakt van de ervaringen elders.

> *De Adviesraad vraagt de gemeente ermee in te stemmen dat een nadere verkenning van de ondersteuningsbehoefte van mantelzorgers behorend tot deze doelgroepen wordt meegenomen in lopende onderzoeken naar het bereiken en ondersteunen van mantelzorgers. Een dergelijke verkenning zou door een terzake deskundige in twee tot drie maanden kunnen worden uitgevoerd. Wellicht kan voor de financiering een beroep worden gedaan op de zogenaamde Impulsgelden voor de mantelzorg.*

5. Speerpunt *Samenwerking*

Herstel overstijgt de grenzen van instellingen en zorgverleners. De voor de doelgroepen beschikbare zorg wordt door vele instanties aangeboden. Die instanties werken niet altijd goed met elkaar samen, waardoor cliënten soms door de bomen het bos niet meer zien en wat nog erger is hun herstel wordt tegengewerkt of vertraagd.

Het zou goed zijn op een rijtje te zetten welke instanties betrokken zijn bij het herstel van een gemiddelde cliënt behorend tot de doelgroepen, hun onderlinge relaties in beeld te brengen, na

te gaan wat de (effectiviteit van de) bijdrage van die instanties in het kader van het herstel is, en of, en zo ja hoe, een coördinerende rol naar de cliënt is vorm gegeven.

De Stichting ZON zal het initiatief nemen om een aantal casusposities voor elk van de doengroepen te beschrijven. Daaruit kan worden afgeleid of, en zo ja waar hiaten zitten in de samenwerking. Aan de hand van de inventarisatie zullen in overleg met ZON door de Adviesraad voorstellen tot verbetering worden geformuleerd.

> *De Adviesraad zal de gemeente, indien nodig, voorstellen doen tot verbetering van samenwerking en vragen de haar ten dienste staande middelen in te zetten om de samenwerking te bevorderen.*

6. Afronding

De Adviesraad verzoekt u bovenstaande voorstellen te beoordelen en met een reactie te komen binnen de daarvoor in het Reglement voor de Adviesraad gestelde tijd.

Leiden: 25 maart 2009

De Voorzitter van de Adviesraad WMO Leiden.
Mevr. S. Lambermont